

DAGBOEK ELBASAN

JUNI 2001

Ad Voets

Telkens als ik in Elbasan ben voor een project is er een nieuwe groep thuisblijvers, die via mijn dagboek op de hoogte willen blijven van de vorderingen. Ook dit keer kan ik enkele nieuwkomers verwelkomen. Voor hen (en voor wie het al vergeten is) vertel ik in het kort even waarom we volgende week met een hele club gaan en hoe de namen onze voornaamste partners zijn

Dit gebouwtje is belangrijk. Het is een praktijklokaal van de technische school Ali Mufti. Het was eerst een bouwval. Het ziet er nu goed uit omdat het pas gerenoveerd is. In het voorste stuk (3 ramen diep) gaan we een elektrotechnische werkplaats inrichten. Het gebouw is opgeknapt met financiële steun van ICCO in Zeist. ICCO betaalt ook de elektrotechnische werkplaats. In het tweede deel komt een instructielokaal voor automonteurs. Die zal betaald worden door een Zwitserse organisatie, Swiss Contact.

ICCO is een van de vier Nederlandse organisaties voor ontwikkelingshulp. ICCO heeft een contract gesloten met de stichting ECE in Elbasan. ECE betekent Education Center Elbasan. Dit is een jonge stichting, die een jaar of drie geleden is opgericht om onderwijsprojecten op te zetten. In de afgelopen jaren hebben we al het een en ander gedaan, zoals schoolbibliotheken inrichten, cursussen voor volwassenen starten en hulpklassen voor probleemkinderen opzetten. Een paar maanden geleden is de muziek- en tekenschool Onufri feestelijk geopend nadat het vervallen gebouw gerenoveerd was en een compleet nieuw muziekinstrumentarium was geïnstalleerd. Dit keer gaan we dus het laatste project van ECE afwerken: een elektrotechnische werkplaats.

In mijn dagelijks verslag zullen je diverse Albanese namen tegenkomen. Onze voornaamste partners wil ik graag even voorstellen.

Op het vliegveld van Rinas (Tirana) zullen we ongetwijfeld opgewacht worden door Dritan Pajenga. Zijn roepnaam is Tani. Tani is onze coördinator, tolk en manusje van alles. Hij is een bekwame organisator, die al jaren al onze missies voorbereidt en begeleidt. Zes jaar geleden heb ik voor het eerst ontmoet. Hij was toen directeur van een opleidingsschool voor onderwijzers. Na wat tussentijdse veranderingen is hij nu fulltime coördinator van een paar projecten o.a. de inrichting van de werkplaats voor de Ali Mufti-school.

Wie we zeker ook ontmoeten is Anastas Papparisto, de voorzitter van de Stichting ECE. Hij is een gepensioneerd rector van de middelbare school Dhaskal Todri. Het is een enthousiaste man, die er in geslaagd is uit te groeien tot een goede voorzitter van ECE. Je moet niet vergeten dat dit soort stichtingen in Albanië uniek is. Tien jaar geleden was dat nog verboden.

De andere bestuursleden zullen we zeker ook ontmoeten en ik zal ze dan bij gelegenheid aan u voorstellen. Ik maak al een uitzondering voor Stefan Merkita, de penningmeester. Hij is kassier op de lokale Nationale Bank. ECE mag blij zijn dat hij penningmeester is geworden, want een van de grootste problemen in Albanië is de beperkte financiële faciliteiten. In het dagelijkse leven van de gemiddelde Albaniër betaal je alles contant en zonder rekening. ECE moet echter voor ICCO en andere buitenlandse instellingen een goede boekhouding hebben.

Maandag 25 juni 2001

Een van mijn gezegdes is: "Als je naar Albanië gaat gebeurt er iedere dag wel iets bijzonders." Vandaag gebeurde dat al op het vliegveld van Budapest.

In feite begon het al op Schiphol. We vertrokken ruim een half uur te laat, maar dat is op zich niet bijzonder. In Budapest echter stond een kleine bus gereed speciaal voor de mensen, die over

moesten stappen voor de vlucht naar Tirana. We werden met voorrang naar binnen geloodst langs de transferbalie want het vliegtuig stond op ons te wachten. En inderdaad onmiddellijk na onze binnenkomst werd de deur van het vliegtuig gesloten. Toen echter ontstond er verwarring. Een stewardess die de passagierlijst controleerde, stelde vast dat er vier mensen ontbraken, waarvan de bagage wel in het vliegtuig zat. De deur ging weer open en er werden namen omgeroepen. Kennelijk meldde zich niemand, want opeens werd er aangekondigd dat we allemaal het vliegtuig uit moesten om onze bagage te gaan controleren. Het duurde enige tijd voordat het inderdaad plaats vond. Met onze handbagage moesten we via de loopbrug naar buiten, waar alle bagage van het vliegtuig stond uitgestald. Iedereen moest zijn koffer aanwijzen, waarop dan een label geplakt werd. Daarna ging alles weer terug in het vliegtuig. Toen iedereen terug was werden enkele passagiers opgeroepen die blijkbaar ingestapt waren in Toronto (Canada).

Of daarmee de bagageproblemen opgelost werden weet ik niet, maar ruim een uur later dan gepland kon het vliegtuig opstijgen. Het aardige was dat we allemaal wat extra te drinken kregen nog voor dat het vliegtuig los van de grond kwam.

Zoals verwacht stond Tani op het vliegveld Rinas al klaar. Verdeeld over twee auto's reden we door de zomerse hitte naar Elbasan. Om half zeven kwamen we aan in hotel Univers, tenminste de auto van Tani. De andere auto, bestuurd door Dorri, kreeg boven in de bergen problemen: te weinig koelwater. Dat gebeurde op een plek waar de mobiele telefoon niet werkte en water niet te vinden was. Het kostte Dorri 20 minuten om water te vinden. Tegen zeven uur waren ze echter ook in het hotel.

Na een korte opfrisbeurt zijn we een kijkje gaan nemen in de werkplaats van de technische school, waar morgenvroeg de truck gelost moet worden. We hoorden dat Klaas Dijkstra, de chauffeur, al gearriveerd was. Hij was al sinds vorige week vrijdag langs de douane en zonder problemen.

Tegen achten werden we opgewacht in het eethuisje, dat we schertsenderwijs wel eens de bestuurskamer van de stichting ECE noemen, omdat het gerund wordt door de vrouw van het bestuurslid, Gezim Jaxxhiu. Anastas en Stefan zaten ons al op te wachten en even later kwam Gezim zelf ook nog. Onder het genot van een heerlijke maaltijd hebben we kennis gemaakt en het programma voor de komende dagen door genomen. Dat kostte overigens niet veel tijd want het al duidelijk wat ons de komende dagen te doen staat. Uitlezen, installeren en instrueren, dat zal het takenpakket zijn van Henk, Paul, Jan en Henry. Ik ga kijken wat er zondig nog geregeld moet worden en elders wat andere taken afmaken.

Dinsdag 26 juni 2001

Het is elf uur. We zijn een paar minuten geleden terug gekomen in ons hotel. We hebben lekker gegeten buiten in een tuin midden in de stad en koffie gedronken op een terrasje onder de pijnbomen langs de oude stadswal. Het is verrukkelijk zacht weer. Einde van de eerste dag.

Vanmorgen zaten we al om half zeven aan het ontbijt want om zeven uur stond de truck op het schoolplein. Dat klinkt alsof we bang waren niet genoeg tijd te hebben, maar de chauffeur zat met de directeur van de Ali Muftiu-school al op een terrasje naast de school aan de koffie. Wij schoven natuurlijk aan en genoten in de warme ochtendzon van de stralende dag. Na een half uurtje werd het echter serieus. De truck werd voor de ingang van de werkplaats gezet en een groep jongens van de technische school sjouwden alles naar binnen. Jan en Paul stonden in de auto en schoven alles naar buiten, Henk en Henry regelden binnen waar de dozen moesten staan. Ik stond meestal halverwege en keek links en rechts of alles vlot ging. En dat ging het. Binnen een uur was de aanhanger leeg.

Rond half negen kon de truck naar het internaat rijden waar we een keukeninventaris konden lossen. Daar stonden een zestal sterke mannen, die in een hoog tempo de zware aanrechten en kookapparatuur naar binnen sjouwden. Om 10 uur was de truck helemaal leeg.

Het eigenlijke werk kon beginnen. Henk zal als een dirigent midden tussen de dozen en gaf aan wat er gebeuren moest. In het begin liep dat nog wat onwennig en Henk moest soms even diep adem halen om duidelijk te kunnen maken hoe de montage van de diverse stellages gepland was. Naar mate echter de dag vorderde verliep het steeds soepeler. In het eerste lokaal monteerden Paul en Jan de tafels voor instructielessen, in het andere lokaal had Henry de leiding over een ploegje dat de

stellages voor het praktijklokaal in elkaar zette. Tani en Edlira, zijn vrouw, tolkten en zorgden voor vele flessen water. Het werk vorderde snel, maar het kostte ook veel zweetdruppels. De buitentemperatuur was opgelopen tot boven de dertig graden. Henk gebruikte een handdoek om zijn gezicht regelmatig af te drogen. Op een gegeven moment dacht hij zelfs een ogenblik dat zijn lenzen met de handdoek verdwenen waren, maar dat bleek toch loos alarm.

Het werk vorderde dus goed, maar niet alles verliep zoals van te voren bedacht was. Het begon al met de lokalen zelf. Die waren niet schoon gemaakt en moesten dus eerst enigszins stofvrij gemaakt worden. In het praktijklokaal ligt eigenlijk niet eens een fatsoenlijke vloer, maar slechts een ongelijke slecht geëgaliseerde betonvloer. We hebben al opgemerkt dat dit niet acceptabel is. Daar moet wat aan gedaan worden.

Ook bleek dat de aannemer niet volgens onze tekeningen gewerkt had. Op de plaats waar een schoolbord moet komen bleek een wastafel geplaatst te zijn en de deur van het theorielokaal was een paar meter verschoven. Het gevolg is dat stellages, kasten en tafels niet op de vooraf bedachte plaatsen kunnen staan. Sommige problemen zijn al opgelost, maar morgen moeten nog een aantal hobbels genomen worden.

Na een middagpauze van een uurtje zijn we doorgedaan tot vanavond 7 uur. Toen hebben we een lekkere douche genomen en een terrasje opgezocht om te eten en vast te stellen, dat de eerste dag geslaagd. Als het morgen ook zo gaat komen we deze week op tijd klaar.

Donderdag 28 juni

Voor thuisblijvers is het dikwijls moeilijk zich een voorstelling te maken van het leven in Albanië. Ik krijg b.v. regelmatig de vraag of je goed kunt eten als je hier bent. Wel, we komen zojuist van tafel in ons hotel. Paul, Jan en ik hebben genoten van een heerlijke vis (peshkoran voor de kenners van Albanië) en Henk en Henry hebben een fruitmelange genomen, die verrukkelijk was. De manier van presenteren is in onze ogen wat ouderwets, maar over de kwaliteit niets dan lof.

Zulke tegenstrijdigheden ondervinden we dagelijks, nu ook weer tijdens ons werk in de Ali Mufti-school. De inrichting vordert gestaag en volgens plan, maar af en toe moet je toch slikken om een ervaring te verwerken.

Gisteren was afgesproken dat de aannemer van de verbouwing van de werkplaats vandaag mensen zou sturen om een aantal wijzigingen door te voeren. Er was b.v. een wastafel gezet op de plaats waar wij een schoolbord gepland hadden. Kraan, wasbak en tegels moesten dus weer afgebroken worden. Ook de vloer moest opengebroken worden want de ondergrondse leidingen lagen niet goed. Wat gebeurt er echter, de aannemer verschijnt niet en is ook de hele dag niet bereikbaar. Tani heeft via zijn broer kunnen regelen dat er iemand met zwaar gereedschap kwam, maar anders waren we vandaag lelijk de mist ingegaan.

Je moet hier steeds improviseren. We wilden graag het meetlokaal stofvrij hebben voordat de computers en de meetinstrumenten uitgepakt werden. Er was echter geen stofzuiger te vinden in de school. Ik ben dus maar op zoek gegaan naar een stevige stofzuiger, die ook gebruikt kan worden als we weer terug in Nederland zijn. Dat was niet moeilijk. Ik vond snel een winkel waar een grote keus was. Vrijwel alle bekende merken, inclusief Philips, waren uit voorraad leverbaar. Ik heb uiteindelijk een Griekse gekocht die ook als waterzuiger kan dienen. Dus er kon nu gezogen worden, vijf minuten. Toen ontstond er een stofwolk, de zak bleek verkeerd gemonteerd en beschadigd. Een nieuwe zak was niet voorradig, kan morgen pas geleverd worden. Met plakband hebben we de zak weer bruikbaar gemaakt, maar het is ook weer een voorbeeld van de noodzaak om te improviseren.

Henk, Jan en Henry zijn voor de eerste keer in Albanië. Voor hen is het nog meer dan voor Paul en mij een dagelijkse verwondering over de verschillen tussen onze landen. Vanmiddag hebben we een lekkere pizza gegeten bij Brothers, voor Elbasan-gangers een bekend restaurant. Zittend in een fraaie afgewerkte bovenzaal met airconditioning gaat het tafelgesprek over die merkwaardige tegenstrijdigheden. Je ziet de armoedige behuizing van de mensen en de luxe herenhuizen of deftige appartementen in aanbouw. Je hoort dat het salaris van een onderwijzer ongeveer \$100 in de maand is en je ziet dat de prijzen van stofzuigers en andere huishoudelijke artikelen nauwelijks goedkoper is dan in Nederland. Dat soort tegenstrijdigheden vallen vooral op als je voor de eerste keer in dit land bent.

Wat wij ook merken is een angst om verantwoordelijkheid te dragen. Als je iets gedaan hebt moet dat altijd op gezag van een ander gebeurd zijn. Veel dingen gebeuren niet omdat niemand zich daarvoor verantwoordelijk voelt. Mensen gaan ook meteen in de verdediging als je met een voorstel komt om iets te veranderen, Paul had vanmiddag nog zo'n ervaring. De mevrouw, die verantwoordelijk is voor de stroomleidingen is een aardige, zeer behulpzame vrouw. Omdat wij een goed veiligheidssysteem willen hebben voor al de elektrische apparatuur moest een deel van de vloer weer opengehakt worden omdat leidingen te trekken in een kanaal dat uitgespaard is onder de tegels. Paul gaf daarom het advies om iets anders te doen dan weer opnieuw tegels te leggen. Een houten of ijzeren luik was misschien handiger voor de toekomst. Onmiddellijk begon de mevrouw zich te verdedigen. Zij had dit ontwerp zo niet gemaakt en zij was ook niet verantwoordelijk voor het dichtmaken van het gat.

Dit soort ervaringen maken het ons moeilijk te bedenken hoe deze prachtige³ werkplaats gebruikt zal worden in de toekomst. Wie zal zich verantwoordelijk tonen voor deze uiterst moderne leerplaats? De directeur van de Ali Mufti, die regelmatig komt kijken, maar tevens weinig tijd heeft omdat hij ook nog als instructeur voor een autorijschool is? De lerares elektrotechniek, die een paar keer kot kijken, maar een paar linkerhanden heeft waar letterlijk alles uit valt of geen vuile handen wenst te maken? De andere leraren, die wel allerlei wensen hadden bij het maken van de plannen maar nu nog niet te zien zijn geweest?

Misschien valt het mee, als morgen de laatste hand wordt gelegd. Misschien moeten we zaterdag nog restwerkjes doen, maar we hopen morgenmiddag zo ver te zijn dat de lokale pers (radio?TV?) een goede indruk krijgt.

Vrijdag 29 juni 2001

De dag begon niet goed. Henry meldde zich ziek. Hij had een slechte nacht gehad en veel pijn in zijn nierstreek. We besloten daarom dat Henk, Paul en Jan naar de school zouden gaan en ik met Henry naar het ziekenhuis. Tani bracht ons naar de polikliniek. En zoals het meestal gaat als je met Tani iemand zoekt, nog voordat we uit de auto waren zag hij een dokter, die hij kende. We mochten meteen doorlopen naar zijn spreekkamer. Hij ondervroeg Henry even en gaf toen een urgentieverklaring gaf voor een scan en urineonderzoek. We liepen naar boven waar we in een kamer kwamen waar een arts zat te scannen. Rondom zaten patiënten, vooral zwangere vrouwen, te wachten. De arts was bezig met een handscan een klein kind te onderzoeken. Toen hij klaar was mocht Henry met voorrang op iedereen op de bank. De arts concludeerde dat er sprake was van wat zoutkristallen, die een verstopping van de nieren veroorzaakten, maar het was niet ernstig. Na een urineonderzoek kreeg hij een recept. Ondertussen was de pijn zo ver gestopt dat Henry naar de school wilde.

In de loop van de middag echter kwam de pijn weer terug en Henry ging terug naar ons hotel. Wij kwamen vanavond pas laat terug. Henry had goed geslapen en was toen juist weer opgestaan. Hij was gereed om met ons te gaan eten.

Het werk vordert goed, maar de dagen zij nog tekort. Morgen moeten we toch klaar kunnen komen. Om 9 uur komt een vertegenwoordiger van het Ministerie en het zou toch leuk zijn als we een eindresultaat kunnen laten zien.

Toen ik terugkwam uit het ziekenhuis, was een camerploeg van Dardan TV opnamen aan het maken. Dardan TV is een van de drie lokale televisiezenders. Vanavond is een reportage van drie minuten uitgezonden. Het was volgens Tani een correct verhaal. De beelden waren over het algemeen ook goed.

Ik ben vandaag nog op bezoek geweest bij het Weilheim-projet. Even buiten de stad is een kleine nederzetting gebouwd met drie huisjes, een eetzaaltje en drie werkplaatsen. Er leven 30 weeskinderen, drie groepen van 10 kinderen in de leeftijd van baby tot 18. Een kindergarten is in aanbouw, maar vordert niet snel omdat in de werkplaatsen ramen, deuren en andere delen van de huizen vervaardigd worden in eigen beheer. Rond deze kleine nederzetting nog een groot stuk grond waarop ze graag nog meer willen bouwen zoals een polikliniek voor de hele wijk.

Ik ben daar gaan kijken op verzoek van ICCO. De stichter, Fritz Sommer, is plotseling gestorven. Zijn opvolger, George Baumer, kan (wil?) alleen dat de bestaande activiteiten blijven financieren. Pien de

Lange had me gevraagd om eens poolshoogte te nemen om te bezien of een ICCO-bijdrage gewenst was. Mijn conclusie is dat het een goed opgezet projekt is dat steun verdient.

zaterdag 30 juni 2001

Proficiat Joline en Irida. Joline, mijn jongste kleindochter, wordt twee jaar en Irida, het dochtertje van Tani, wordt een jaar. Ik mis het verjaarspartijtje van Joline, maar Tani kan vandaag niet tolken, want hij moet gastheer zijn voor zijn familie. De eerste verjaardag wordt hier uitbundig gevierd met wederzijdse ouders en familie.

Toch kwam hij nog een uurtje omdat om 9 uur Rusdhi Rezi van het Ministerie van Beroepsonderwijs, poolshoogte kwam nemen. Het was een aardige man, die geïnteresseerd en heel enthousiast was over wat hij zag. Ik heb hem er bij verteld dat dit project een grote meerwaarde heeft gekregen door de centrale rol van Henk Bakker. Als een schooldirecteur een praktijklokaal gaat inrichten moet hij met zijn budget langs vele bedrijven winkelen. Nu heeft Henk dat gedaan. Met zijn ervaring en contacten heeft hij meer kunnen doen met hetzelfde geld. Daarom is zijn nu hier twee lokalen ingericht waar ze in Nederland nog jaloers op zullen zijn.

Met Paul heeft de heer Rezi nog een gesprek gehad over de opbouw van een programma voor een technische school en de scholing van docenten. Hij vertegenwoordigde Max Konini, de man waarmee ik al een paar jaar geleden contact heb gehad om het technisch onderwijs in Elbasan te vernieuwen. Nu is er een begin. De school zelf wordt in september gerenoveerd.

Ondertussen legden Henk, Jan en Henry de laatste hand aan de installatie van de apparatuur. Tegen drie uur draaide de printer zijn eerste proefpagina. Dat was meteen het laatste wat er in het meetlokaal gebeurde. In het praktijklokaal ging het op dat moment nog even mis. Henry kwam tot de ontdekking dat op vier lastafels verkeerde aansluitingen gemaakt waren. Voor het eerst in deze week heb ik hem toen horen mopperen. De afgelopen dagen was hij, ondanks zijn pijnlijke nieren, een opgewekte animator, maar de verkeerde aansluitingen schoten bij hem in het verkeerde gat. Toch zijn we om drie uur gestopt. In feite waren we klaar. Mira, de vrouw die verantwoordelijk was voor de aanleg van de leidingen, beloofde dat ze het vandaag nog in orde zou maken.

Terug in het hotel hebben we voor het eerst deze week gezwommen in het bad van het hotel. We waren de enige gasten, die met een pilsje aan de rand van het water genoten van de lekkere verkoeling. Het was echt een moment van rust. De klus was geklaard.

Tegen de avond hebben we nog geprobeerd om bij Tani een cadeautje voor de jarige Irida te bezorgen, maar Tani was met de familie op stap. Net toen we van plan waren om het oude centrum van Elbasan te verkennen, kwam hij het terrasje opstappen waar we zaten. Met Tani als gids hebben we vervolgens een kijkje genomen in de smalle straatjes met de oude huizen. Toevallig konden we ook een kijkje nemen in de Albanees Orthodoxe kerk. Dat is een oude kerk, die grotendeels gespaard is gebleven onder het communistisch systeem. De "pope" zag ons en gaf ons een korte rondleiding. Wat mij dan telkens opvalt is het verschil in zorgvuldigheid waarmee zo'n oude kerk is ingericht en wordt onderhouden en de slordigheid en achteloosheid daar buiten.

Vandaag nog heb ik de directeur van de technische school gezegd, dat hij zorg moet besteden aan het onderhoud van zo'n mooi praktijklokaal, maar als ik zie hoe het zwerfvuil rond zijn school zich opstapelt heb ik grote twijfels. En hij is geen uitzondering.

Bij de kerk kwamen we ook Elza tegen, de vrouw van Adem Paralloi. Ze ging haar tuintje bij de school besproeien. Elza is lerares op een school voor speciaal onderwijs en heeft daar met eigen handen een binnenplaatsje omgetoverd van een vuilnisbelt in een bloemenzee.

Via de stadspoort kwamen we terug in de hoofdstraat waar zo als iedere dag een dichte mensenmassa kuierde en een praatje maakte. We hebben ons in de stoet gevoegd en ook de hoofdstraat op en neer gewandeld. Links en rechts kom je dan bekende gezichten tegen waar je een kort praatje mee maakt. Moe van het slenteren zijn we wat gaan eten in een mooie tuin onder de bomen. Met een voldaan gevoel en de zekerheid dat we fraai stukje werk geleverd hebben zijn we dit keer bijtijds naar bed gegaan. Morgen gaan we al vroeg naar Pogradresz.

Zondag 1 juli

Dit wordt de laatste bladzijde van mijn dagboek.

Vandaag zijn we naar Pogradesz geweest. Rond half negen vertrokken we met twee auto's richting het meer van Ochrid. Pogradesz ligt aan de zuidoever van dit meer, dicht tegen de grens met Macedonië. Van de problemen met Albanezen in Macedonië merk je hier niets. Het enige gevolg is dat je niet rond het meer kunt rijden, je moet dus over dezelfde weg terug. Dat is overigens niet bezwaarlijk want je kunt genieten van veel natuurschoon. We hebben vandaag meerdere keren tegen elkaar gezegd dat Albanië een toeristische trekpleister kan worden, die wedijvert met Spanje of Italië. Wat ontbreekt is een goede infrastructuur. De weg door het dal van de Skumbini is op veel plaatsen nog heel slecht maar tussen Librasd en de bergen aan de rand van het meer al een heel stuk gerenoveerd.

Pogradesz zelf is geen grote stad-35000 inwoners-, maar het heeft een prachtig strand. Het was er ook druk met badgasten, maar dat zijn vrijwel allemaal Albanezen. Er staan een paar hotels, maar veel minder dan je zou verwachten. Wij werden op een terrasje aan het strand ontvangen door Artan, de projectleider van een scholingscentrum. We vertelden hem hoe het project in Elbasan was opgezet. In zijn centrum komt ook een elektrotechnische afdeling, maar de lokalen zijn kleiner dan in Elbasan. Na een uitvoerige uitwisseling van gedachten konden we het centrum in bekijken. Dat werd een verrassing. We zagen een gebouw-in-wording. Het casco stond er en bouwvakkers waren bezig met stukadoren. Hier zagen we gebeuren wat we in Elbasan hebben gemist, een zeer zorgvuldige manier van werken en kwalitatief prima werk. Dit gebouw wordt een juweeltje.

In onze gesprekken werd duidelijk dat Artan een bekwame vent is. Hij heeft een duidelijke visie op de toekomstige taken van zo'n centrum en hij is een manager, die de bouw van dit centrum prima aanpakt. We waren onder de indruk van deze in onze ogen on-Albanese aanpak. Volgende week komt Artan naar Nederland om ideeën te verzamelen en te bezien hoe de werkplaatsen ingericht kunnen worden. Hij hoopt dat het centrum in oktober in gebruik genomen kan worden.

De rest van de dag hebben we doorgebracht aan de rand van het meer. Op de terugweg hebben we genoten van een heerlijke maaltijd in een visrestaurant. Daar wordt de Koranvis geserveerd. Dat is een soort zalm, die gevangen wordt in het meer van Ochrid. Het is een bijzonder lekkere vis.

Deze maaltijd is in feite het einde van onze reis naar Elbasan. Morgenvroeg moeten we om half acht met onze koffers klaar staan om de terugreis te aanvaarden. Nog even gaat de club naar de school, want de docenten krijgen nog een laatste instructie. Ik moet ook nog even naar de Universiteit om een huurcontract voor het informatiecentrum te bespreken, maar dan gaan we op weg naar Tirana. Misschien dat daar nog even pauzeren, want we hoeven pas om twee uur op het vliegveld te zijn. Via Budapest vliegen we weer terug. Als er geen vertragingen optreden zijn we rond half acht op Schiphol. Daar kunnen we afscheid van elkaar nemen met een fijn gevoel. We hebben de afgelopen week een mooi project afgerond.